

WACŁAW OSTROWSKI

Świerkowe plantacje choinkowe w OZLP Toruń

Плантации елок в Окружном Управлении Государственных Лесов в г. Торунь

Spruce Christmas tree plantations in the Provincial Board of State Forests in Toruń

WSTĘP

Tradycyjnie, od dziesięcioleci, w grudniu nasza prasa codzienna, a także czasopisma o profilu społecznym i przyrodniczo-leśnym poświęcają swoje łamy sprawom związanym z szeroko rozpowszechnionym w Polsce i na świecie zwyczajem strojenia choinkami (1) mieszkań, świetlic, wystaw sklepowych, placów publicznych itd.

Zwyczaj ten wzbudzał niejednokrotnie krytykę i kontrowersje. Ekonomiści, rzecznicy ochrony przyrody i esteci wysuwają ważki argument, że nieracjonalne jest hodowanie przez kilka lub kilkanaście lat przyjemnych dla oka w środowisku naturalnym, a ponadto pożytecznych dla gospodarki narodowej drzewek świerkowych po to, aby ozdabiały mieszkanie czy skwer miejski tylko przez kilka tygodni, przysparzając następnie kłopotów zakładom oczyszczania miasta. Podawane są co roku przez telewizję, radio i prasę przykłady szkód wyrządzanych w lasach przez ludność wskutek nielegalnego wycięcia i zaboru choinek. Wskazywane są możliwości produkowania choinek ze sztucznego tworzywa lub ze strojszu. Zalecane bywa sadzenie na placach publicznych ozdobnych drzewek iglastych, które w odpowiednim czasie mogłyby być przystrajane i iluminowane.

Sugestie te są częściowo i stopniowo realizowane, jednak wydaje się, że stanowią one półśrodki, gdyż tylko w pewnym stopniu złagodzić mogą problem wynikający z surowego prawa popytu i podaży tradycyjnie ciętych i przystrajanych choinek. Sztuczne choinki mają rację bytu głównie na wystawach sklepowych. W parze ze wzrostem dobrobytu ludności idzie potrzeba estetyzacji mieszkań, a sztuczne choinki, podobnie jak sztuczne kwiaty, nie znajdują wielu zwolenników. Jako grudniowe ozdoby mieszkań pożądane są drzewka iglaste, raczej małe, lecz świeże, ewentualnie nawet żywe.

W tym aspekcie trzeba się liczyć z dalszym wzrostem popytu na choinki świerkowe. Dążyć więc należy do zwiększenia produkcji i pozyskania choinek bez szkody dla gospodarki leśnej. W celu zorientowania się

jakimi zapasami choinek dysponujemy i co należałoby w tym zakresie działać przeprowadzono na terenie Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Toruniu analizę stanu plantacji choinkowych istniejących pod koniec 1976 r.

ANALIZA ZEBRANYCH INFORMACJI

Z ogólnej liczby 46 istniejących w 1976 r. w OZLP Toruń nadleśnictw zebrano informacje z 44 jednostek terenowych posiadających plantacje choinkowe. Łączna powierzchnia plantacji wynosiła 543,18 ha, a sumaryczna liczba choinek — 2 814 600. Liczba choinek w poszczególnych nadleśnictwach wahała się w bardzo szerokim zakresie: od 600 w nadl. Jastrowie do 244 tys. w nadl. Oliwa. Stan ten był funkcją wielu czynników, z których najistotniejsze to warunki siedliskowo-klimatyczne dla świerka oraz lokalne zapotrzebowanie na choinki. Niektóre nadleśnictwa, posiadające dobre warunki wzrostu dla świerka, nie musiały dotychczas zakładać na większą skalę plantacji choinkowych, gdyż wyręczali ich w tym prywatni producenci tego sortymentu, np. na terenie nadl. Kartuzy.

Około 20% istniejących plantacji choinkowych obejrzałem w terenie i stwierdziłem, że podana przez nadleśnictwa ocena jakości plantacji odpowiada w znacznej większości ogólnie przyjętym kryteriom dla tego typu drzewek ozdobnych. Szacunkowo około 80% choinek z plantacji określonych mianem „średnie” i „dobre” znajduje nabywców na rynku krajowym.

Z ogólnej powierzchni 543 ha zajętej w OZLP Toruń pod uprawę choinek, dobre plantacje stanowiły około 26% (141 ha), średnie — około 64% (350 ha), a plantacje o złej jakości choinek około 10% (53 ha). W tej ostatniej grupie znajdują się także plantacje, które ucierpiały na skutek późnych majowych i czerwcowych przymrozków, zwłaszcza na terenach typowo zmrozowiskowych.

Najwięcej plantacji zlokalizowano pod liniami energetycznymi oraz nad przewodami gazociągowymi i elektrociepłowniczymi, a mianowicie 204 ha, co stanowi 37,6%. Plantacje choinkowe założone na słabych gruntach porolnych — stopniowo adaptowanych dla długookresowej gospodarki leśnej stanowiły 203 ha (37,4%), a na gruntach leśnych (przeważnie na terenach po zlikwidowanych szkółkach leśnych) było 136 ha, tj. 25%.

Glebę pod plantacje przygotowano na jesieni lub wiosną. Sadzono 2- lub 3-letni świerk, na ogół nieszkółkowany, w bardzo zróżnicowanej więźbie: od $0,6 \times 0,8$ m do $1,5 \times 1,5$ m.

Zalecane w literaturze fachowej (3) oraz w wytycznych Instytutu Badawczego Leśnictwa (2) nawożenie azotowe w ostatnim roku przed wyrębem choinek na plantacjach (40 kg N na 1 ha) stosowane było tylko sporadycznie.

Tabela ilustruje ilościowy i jakościowy układ plantacji choinkowych według ich wieku.

Najwięcej drzewek liczyły plantacje jednoroczne (390,5 tys.) i dwuletnie (313,3 tys.), a najmniej 14-letnie (7,2 tys.).

**Struktura wieku i jakości plantacji choinkowych
w OZLP Toruń według stanu na dzień 31 X 1976 r.**

Wiek plantacji (lata)	Liczba drzewek		
	dobrze	średnie	razem
1	173 300	217 200	390 500
2	109 600	203 700	313 300
3	63 000	171 200	234 200
4	94 000	122 500	216 500
5	81 400	143 900	225 300
6	121 300	151 900	273 200
7	86 300	194 800	281 100
8	27 000	69 400	96 400
9	21 800	110 500	182 300
10	30 600	30 700	61 300
11	80 000	71 200	151 200
12	15 500	38 700	54 200
13	5 300	31 000	36 300
14	800	6 400	7 200
15	11 400	45 200	56 600
Ogółem drzewek	921 300	1 608 300	2 529 600 *

* W zestawieniu nie ujęto drzewek złej jakości nie nadających się na choinki, których liczbę oszacowano na 285 tys.

Wysokość choinek na plantacjach 6-letnich waha się na ogół od 0,8 do 1,5 m, a na plantacjach 10-letnich 1,5 do 3,5 m. Z uwagi na wymogi odbiorców wydaje się, że najbardziej przydatne do częściowej lub całkowitej eksploatacji są plantacje w wieku 6 do 10 lat.

Jak wynika z tabeli, w 1976 r. rośło na terenie OZLP Toruń na plantacjach 6-letnich i starszych około 1150 tys. choinek, które powinny być wyeksploatowane w ciągu najbliższych 5—6 lat, aby nie utraciły wartości handlowej.

Na plantacjach młodszych w wieku 1 do 5 lat rośnie obecnie około 1380 tys. drzewek świerkowych dobrej i średniej jakości, co wskazuje na możliwość zwiększenia podaży choinek w następnych latach.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Popyt na choinki świerkowe utrzymuje się od dziesięcioleci na niezmiennie wysokim poziomie. Głównym dostawcą choinek są Lasy Państwowe. Wobec podwyższenia ceny zbytu choinek w 1976 r. produkcja drzewek świerkowych stała się bardziej rentowna. Zwiększona podaż choinek zapobiegnie nielegalnemu wycinaniu i kradzieżom drzewek z lasu.

Najracjonalniejszym sposobem zaspokajania popytu na choinki jest ich uprawa plantacyjna, zwłaszcza na odpowiednich siedliskach pod liniami energetycznymi oraz nad przewodami ropo- gazociągowymi.

Z dokonanej na terenie OZLP Toruń analizy istniejących plantacji

choinkowych według stanu na dzień 31 X 1976 r. oraz z przeprowadzonych oględzin plantacji wynika, że:

1. W ostatnich 4 latach liczba choinek hodowanych na plantacjach wzrastała sukcesywnie od 10% do 30% rocznie.

2. Z ogólnego areału 543 ha zajętego pod plantacje choinkowe plantacje dobrej jakości stanowiły 26%, średniej 64%, a złej jakości 10%.

3. Stosownie do zapotrzebowania odbiorców na choinki małe i średniej wielkości należałoby ograniczyć wiek plantacji choinkowych do 10 — 11 lat.

4. W najbliższym 5-leciu wzrośnie znacznie podaż choinek na rynek krajowy, a także możliwe byłoby zapoczątkowanie eksportu tego sortymentu.

LITERATURA

1. Choinki — Norma Branżowa BN-64/9236 — 01 ustanowiona 15 X 1964.
2. Instytut Badawczy Leśnictwa — Zasady zakładania i prowadzenia plantacji choinkowych. Warszawa 1975.
3. Wałkowski J. — Produkcja choinek. PWRiL, Warszawa 1966.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 23 czerwca 1977 r.

Краткое содержание

Обычай украшения в декабре срезанными еловыми деревцами квартир, школ, публичных площадей до сих пор очень распространен во многих странах мира. В Польше постоянно увеличивается плантационное выращивание елок в целях удовлетворения спроса населения.

Автором было осмотрено значительное количество еловых плантаций, выращиваемых в надлесничествах на территории Окружного Управления Государственных Лесов в г. Торунь, общий ареал которых в 1976 г. равнялся 543 га на этой площади росло более 2,5 млн. елок хорошего и среднего качества и пришел к выводу, что в ближайшие годы возрастет поступление елок на местный рынок, а также было бы возможным предложение елок на экспорт. Автор предлагает также ограничить возраст плантаций елок до 10—11 лет — согласно с возрастающим спросом на небольшие и средней величины елки.

Summary

The habit of the decoration of houses, schools, public squares, etc. with cut coniferous saplings is widely spread in numerous countries of the world. In Poland plantations of spruce Christmas trees are steadily being extended in order to meet the social demand.

The author visited numerous Christmas tree plantations run in forest districts of the Provincial Board of State Forests in Toruń. Their total acreage amounted to 543 ha in 1976 (on this area more than 2.5 mil. of Christmas trees of good and medium quality were cultivated) and arrived at the conclusion that the supply of Christmas trees on the local market will increase during the next few years as well as offering spruce Christmas trees for export would be possible. He recommends the reduction of the age of spruce Christmas tree plantations down to 10—11 years, accordingly to the rising demand for small and medium-sized Christmas trees.